

A woman with dark hair, wearing a black long-sleeved dress and black heels, is sitting on a large, plush red leather chair. The chair has a white base and is set against a green wall. In the foreground, an acoustic guitar lies on the floor. The overall scene is a classic interior design photograph.

Torsten Laakson Lepo-
kalustolle suunnittelema
muhkea lasikuiturunkoinen
Mambo-tuoli 1970-luvun
alkupuolelta edusti ajan
huonekalujen huippu-
muotia.



Huonekalumuseosäitiön kokoelmat

sia oli Askon valmistama Askolette latex -niminen, vaahtokumista tehty pehmustemateriaali. Materiaalia mainostettiin hyvin kestäväksi, mutta ajan myötä se itse asiassa mureni kelvottomaksi.

Kumin tilalle tuli myöhemmin polyuretaanipohjainen vaahtomuovi, jota voitiin valaa haluttuun muotoon. Vaahtomuovi oli hinnaltaan kumia edullisempää, ja pian käynnistyi myös materiaalin kotimainen valmistus.

Suomalaisessa sisustuksessa perinteisesti suosittu hillitty värimaailma sai 1960-luvulla väistyä kirkkaiden, jopa räikeiden värien tieltä. Ajan trendit tulivat yleisölle tutuiksi asunto- ja sisustusmessujen, aikakauslehtien ja huonekalunäyttelyiden kautta.

Muovi ilmaantui ensimmäiseksi keittiökalusteisiin, jotka olivat nastolalaisen Vilka Oy:n päätuote. Materiaalien kehittyminen toi keittiöön myös uusia, jännittäviä väri- vaihtoehtoja, kuten syvän sinisen.

Suosituimpia uutuuksia olivat moniosaiset kalustokokonaisuudet, joilla saattoi sisustaa koko huoneen samaan tyyliin. Etenkin muhkeita sohvakalustoja hankittiin sijoitettaviksi ympäröimään televisiovastaanotinta, joka oli monessa olohuoneessa saanut kunniaa.

Uusi materiaali oli muovi, jota aluksi hyödynnettiin keittiökalusteissa, jotta niiden pinta saatiin vedenkestäväksi. Muihinkin huonekaluihin, varsinkin niiden runkomateriaaleihin, ilmes-

tyi muovia enemmän kuin päälle päin saattoi nähdä.

Muovi miellettiin edistykselliseksi tulevaisuuden materiaaliksi, josta sittemmin ryhdyttiin tekemään myös kokonaisia huonekaluja. Tunnetuiksi tulivat erityisesti **Eero Aarnion** lasikuidusta muotoilemat Pallo- ja Pastilli-tuolit, jotka ovat yhä tuotannossa.

Sen sijaan **Matti Suurosen** suunnittelema keltaisia, lentävää lautasta muistuttavia Futuro-muovitaloja ehdittiin valmistaa ja myydä vain noin sata kappaletta.

Syynä oli maailmantaloutta vuosina 1973–1974 ravistellut öljykriisi.

”Öljykriisi oli kova isku öljypohjaisten lasikuituhuonekalujen valmistukselle”, Soljamo sanoo.



Vahvan aseman huonekalutuotannossa oli kuitenkin säilyttänyt puu, ja kotimaiset koivu ja mänty alkoivat syrjäyttää ulkomaisia puulajeja.

Upottava pehmeys toi myös vauhtia tuotantoon

Huonekalujen käyttömukavuuden kannalta vaahtokumi ja -muovi olivat käänteentekeviä keksintöjä, jotka toivat tuoleihin ja sohviin upottavan pehmeuden. Sellaista ei aiemmin ollut koettu.

Kari Soljamon mukaan vaahtomuovin käyttö myös nopeutti kalusteiden valmistusta huomattavasti. Lisäksi materiaali korvasi osittain jousituksen.

”Vaahtomuovin niin sanottu kuolettuminenkaan ei enää ole ongelma. Nykyiset vaahtot kestävät, niitä on helppo valmistaa, ja niistä voidaan leikata erilaisia muotoja helposti. Myös liimausmenetelmät ovat kehittyneet.”

Sen sijaan pulmia saattaa aiheuttaa materiaalien yhteisvaikutus. Huonekalun valmistuksessa vaahtomuoveja joudutaan liimaamaan alustoihin, joten on tärkeää valita tarkoitukseensa sopiva liima.

Uusiin teknologioihin siirryttäessä

Pertti Salmen HT Collectionille piirittämä sohvakalusto vuodelta 1968. Aikansa yllätyksen pehmusteena oli jousituksen lisäksi vaahtokumi. Tynnyt oli täytetty untuvalla.

kohtattiin aikoinaan myös sideaineista johtuneita hankaluuksia. Sideaineesta saattoi vapautua happamia yhdisteitä, jotka reagoivat joidenkin kangasvärien kanssa.

”Uusia materiaaleja ja menetelmiä omaksuttaessa saattaa tulla kummallisia yllätyksiä”, Soljamo vahvistaa.

”Esimerkiksi sohviissa yleisesti käytetyt siniset kankaat alkoivat vuoden käytön jälkeen muuttua vaaleanpunaisiksi. Sideaineen polymeerissä oli heikko kohta, joka lähti purkautumaan lämmön vaikutuksesta. Piti maksaa kalliit oppirahat ennen kuin virhe opittiin korjaamaan.”

Kilpailueduksi uudet innovaatiot

Suomalaisesta huonekaluteollisuudesta on jäljellä vain murto-osa siitä, mitä parhaina aikoina 1970–1980-luvuilla. Neuvostoliiton romahtaminen ja muut

mullistukset Euroopassa vaikuttivat alaan dramaattisesti.

Huonekalumarkkinat toki kasvavat, ja kasvu tulee ulkomailta. Hinnan sijasta voidaan kilpailla muilla keinoilla.

Soljamo antaa esimerkkinä HygTech Alliancen, jonka muodostavat Isku ja neljä muuta suomalaisyritystä. Allianssi on kehittänyt aivan uudenlaisia, sairaalaympäristöihin ja muihin korkean infektioriskin tiloihin tarkoitettuja tuotteita.

”Antimikrobisesti vaikuttavat kalusteet ja tuotteet vähentävät kosketuksen kautta leviäviä tauteja ja infektioita jopa puoleen. Vaikutus perustuu hopean ja kuparin luontaisiin antimikrobisiin ominaisuuksiin ja pintoihin, joita ei tarvitse koskettaa.”

Tuoreehko innovaatio on myös metsäjätti UPM:n lämpömuovattava Grada-vaneri, jonka kehitystyöhön Soljamo osallistui. Kun viulut aiemmin liimattiin formaldehydiliimoilla ja kuumennettiin liiman kovettamiseksi, Gradan valmistuksessa toimitaan päinvastoin: puulevy lämmitetään, puristetaan muotoon komponentiksi ja jäädytetään muotissa.

» » »

Ympäristö edellä

Ympäristönäkökulman painoarvo huonekaluteollisuudessa on jatkuvasti kasvanut. Vielä 1990-luvulla keskityttiin pääasiassa tuotannon ympäristöpäästöihin.

”Emme esimerkiksi lähteneet polttamaan poistokaasuja, vaan pyrimme löytämään vaihtoehtoisia ratkaisuja. Aiemmin kaatopaikalle vietiin orgaanista jätettä valtavat määrät, nyt koko tehdas tuottaa vähemmän lajittelematonta jätettä kuin iso kerrostalo”, kertoo Iskun kehityspäällikkönä toiminut kemisti **Kari Soljamo**.

”Entistä enemmän kiinnitetään huomiota materiaalivalintoihin ja pyritään poistamaan mahdollisimman paljon haitallisia kemikaaleja.”

Esimerkiksi liimat ovat tätä nykyä liuotteettomia ja vesiohenteisia.

”Tosin kalusteteollisuus liimaa loppulta aika vähän. Liimaamisen sijaan käytetään paljon mekaanista kiinnitystä, kuten ruuveja ja pultteja. Liimausta kannattaisi hyödyntää enem-



Polymeerikemisti Kari Soljamo päätyi hyödyntämään koulutustaan suomalaisen huonekaluteollisuuden hyväksi.

män samaan tapaan kuin autoteollisuudessa.”

Huonekalujen komponenttituotanto on nykyään lähes täysin automatisoitua. Huonekalujen kokoaminen, kankaiden ompelu, vaahtomuovien liimaus ja verhoilu tehdään kuitenkin edelleen käsityönä.

Myös työturvallisuus -terveys kehittyvät

Hämeen huonekalukeskuksen verhoomossa 1950-luvulla työskennellyt **Pekka Hiissa** muistelee *Päijätähämäläisen*

huonekalun tarinassa ensimmäisiä kokemuksiaan verstaassa.

Lakoista ja muista kemikaaleista tuli sellainen olo, kuin olisi juovuksissa. Pehmustemateriaalina käytetty meriheinä pölysi kovasti, eikä keneläkään ollut hengityssuojaimia. Sahanpurua saattoi olla paksuna pilvenä, mutta tupakointi samassa tilassa oli sallittua, mikä aiheutti suuren räjähdysvaaran.

Osa huonekaluteollisuuden taannoisista materiaaleista on virallisesti havaittu terveydelle haitallisiksi.

1950-luvun lopulla markkinoille tuli esimerkiksi happokovettuvia katalyyttimaaleja ja -lakkoja, joiden takia valmiista tuotteesta erittyi pitkään voimakas liuottimien haju. Formaldehydiemissioiden vuoksi aineista haluttiin lopulta eroon. Myös lainsäädäntö ohjaa luopumaan liuotinhenteisten pintakäsittelyaineiden käytöstä.

Tuotannon voc- eli haihtuvien orgaanisten yhdisteiden päästöjen ja julkisten hankintojen ympäristömääräykset ovat nopeuttaneet siirtymistä vesiohenteisiin ja liuotteettomiin pintakäsittelyaineisiin.

» » »

VTT on kehittänyt vaahtorainausmenetelmän, jonka ansiosta uusien kuituraaka-aineiden valmistus tapahtuu vesitehokkaasti. Fortumin Circo-kierätysmuovi tehdään pääasiassa kotitalouksien muovipakkausjätteestä.

Huonekalut hankittiin ennen elinikäksi. Nykyään niiden käyttöikä voisi hyvin olla vaikka sata vuotta. Käytännössä kalusteiden sosiaalinen ikä on lähempänä viittä vuotta.

Kari Soljamo ei pidä nykyistä kulutustapaa järkevänä.

”Itselläni on 20 vuotta vanhoja Iskun tuoleja, joita on tarvittaessa kunnostettu”, hän kertoo.

”Kannattaa jatkaa tuotteen elinkaarta. Kun hankkii hyvin muotoiltuja ja kestäviä huonekaluja, niiden kanssa voi elää pitkään. Kertakäyttökulttuurissa kuluu tuotteiden valmistamiseen sama panos moninkertaisesti.”

Vastaisuudessa huonekalujen korjaaminen yleistyy, ja se on otettava huomioon jo suunnitteluvaiheessa. Korjattavuus tulee kannattavaksi, mikäli lainsäädäntö ohjaa siihen suuntaan, kuten



Huonekalumuseosäätön kokeimat

Lahdessa vuosina 1967–1985 toiminut Peem Oy oli aikanaan Suomen suurin nahkasohvien valmistaja, jonka tuotteita meni myös vientiin. Huonekalujen verhoilu tapahtuu vielä nykyäänkin käsityönä.

elektroniikan osalta jo tapahtuu.

”Kymmenen vuoden päästä huonekaluteollisuudessa on todennäköisesti myös käytössä paljon enemmän kierätettyjä materiaaleja”, kemisti uskoo.

”Uusiokäyttö ja biopohjaiset mate-

riaalit tulevat korvaamaan synteettisiä. Biopohjaiset kalusteet ovat vasta kokeiluasteella, mutta ne voivat hyvin olla mahdollisia tulevaisuudessa.” □

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.